

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze bakalářské práce

**Alternativní formy produkce a spotřeby potravin
(případová studie farmářských trhů)**

Adéla Čiháková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tématem této bakalářské práce jsou alternativní formy produkce a spotřeby potravin (případová studie farmářských trhů). Práce je rozdělena na dvě části – literární rešerši a empirickou část. První část je zaměřena na charakteristiku a fungování vybraných forem produkce a spotřeby potravin od farmářů přímo spotřebiteli v České republice. Jedná se o farmářské trhy, farmářské obchody, systém bedýnek, prodej ze dvora, fair trade a samosběr. Druhá část je praktického charakteru a zabývá se kvalitativní analýzou vybraného farmářského trhu v městě Příbram. Prostřednictvím hloubkových rozhovorů se sedmi dotazovanými byly zjišťovány důvody a motivy spotřebitelů nakupovat na trzích, co pro ně znamená lokální potravina, jak v jejich očích vypadá kvalitní výrobek a jaké vidí rozdíly mezi produkty od farmářů a z konvenčních potravinových sítí.

Klíčová slova: alternativní potravní řetězce, motivy, udržitelnost, kvalita, Česká republika, farmářské trhy, případová studie

Cíl práce a metodika

Obecným cílem této bakalářské práce je prozkoumat motivy spotřebitelů potravin, které vznikají v rámci tzv. alternativních potravních řetězců (mimo rámce zavedených konvenčních vztahů průmyslových producentů, velkých prodejců a masových spotřebitelů).

Specifické cíle práce jsou popsat okolnosti spojené se vznikem alternativních potravních řetězců, zpřehlednit různé formy alternativních potravních řetězců a popsat jejich fungování v České republice, prozkoumat a vysvětlit motivy spotřebitelů s ohledem na rozvoj farmářských trhů a objasnit důsledky sledované formy spotřeby z hlediska udržitelnosti produkce a spotřeby potravin.

Literární rešerše je založena na studiu odborné literatury, tematických článků, příslušných zákonů, internetových zdrojích a vlastních znalostí. Navazující empirická studie je spojená s primárním výzkumem. Jeho objektem je příklad farmářského trhu ve městě Příbram na Hořejší Oboře. Data pro tuto studii byla získána prostřednictvím sedmi řízených rozhovorů.

Závěr

Čím dál více obyvatel v České republice se začíná zajímat o původ potravin, které kupují a jakou vzdálenost musely urazit, než se dostaly do jejich domovů. Zajímají se také o podmínky pěstování a výroby. Stále více z nich upřednostňuje možnost nákupu „z blízka“, tedy čerstvé a kvalitní potraviny přímo od farmářů, kteří se rovněž chovají ohleduplně k přírodě a zvířatům. Většině obyvatel nebyl donedávna pojem alternativní potravinové řetězce tolik známý. Pokud jim ale tento pojem blíže upřesníme, zjistíme, že konkrétní formy již tolik neznámé nejsou. Těší se naopak velikému zájmu a zažívají v současné době určitý rozkvět.

V současné době jsou v České republice nejoblíbenější alternativní formou prodeje a spotřeby potravin farmářské trhy, na které je tato práce blíže zaměřena. Od jejich největšího boomu, který v roce 2010 rozpoutal pražský farmářský trh v Klánovicích, si získaly na popularitě a rozšířily se tak po celé ČR. Za farmářskými potravinami se ovšem nemusí chodit jen na trhy. Je možné využít i další alternativní formy produkce potravin, např. farmářské prodejny, objednat si bedýnku plnou sezónních potravin, využít prodeje ze dvora, fair trade či navštívit samosběr.

Co ale stojí za příčinou vzrůstající popularity farmářských trhů? Faktorů je hned několik. Ten nejvýznamnější je, že lidé čím dál více odpouštějí od nákupů v konvenčních potravinových sítích (hypermarkety, supermarkety) a dávají přednost nákupu lokálních potravin, aby podpořili domácí farmáře a měli jistotu o původu potravin a jejich kvalitě. Trend nákupu na farmářském tržišti spočívá na obnově konceptu zemědělského tržiště. Tím, že lidé nakupují v supermarketech, byla značně omezena tuzemská produkce, která nemohla konkurovat nízkým cenám oproti importovaným potravinám. Přibýváním farmářských trhů se situace opět obrací ve prospěch tuzemských farmářů, zemědělců a chovatelů, kterým jsou lidé ochotni zaplatit vyšší částku za kvalitní a čerstvé potraviny. Tím, že lidé nakupují na farmářských trzích ve svém městě či obci, zůstávají utržené peníze v oběhu regionu, což řada lidí považuje za další výhodu, neboť nehodlají podporovat ekonomii jiných států, když mohou finance zůstat tzv. „doma“.

Po zpracování informací, které vychází z hloubkových rozhovorů se sedmi účastníky šetření je jasné, že lidé od farmářských tržišť požadují především čerstvé a kvalitní

potraviny. Rovněž je pro ně důležité vstřícné a milé chování a ochota prodejců, příjemná lokalita k nákupu a také fakt, že utrženými penězi mohou podpořit ekonomiku svého státu.

Farmářské trhy jsou pro návštěvníky nejen příjemným způsobem nákupu pod širým nebem, ale také určitým druhem relaxace, kde se mohou projít, shlédnout například nějaké zajímavé doprovodné vystoupení, potkat své známé, objevit nové věci či produkty a odpočinout si.

Vybraná použitá literatura

EDERER, Antonín a Pavel AUGUSTA. *Náměstí, trhy a plácky staré Prahy*. Vyd. 1. Praha: Milpo Media, 2002, 159 p. ISBN 8086098249.

GOODMAN, David. *Rural Europe redux? Reflections on alternative agro-food network and paradigm change*. Sociologia Ruralis, 2004, 44(1): 3–16.

ZAGATA, Lukáš. 2012. 'We want farmers' markets!' Case study of emerging civic food networks in the Czech Republic. International Journal of Sociology of Agriculture and Food, 19(3), 347-364.